

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Szám:

Tárgy: rendőri intézkedés elleni panasz
elbírálása

Üi.:

Tel.:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva **panaszos** által előterjesztett panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál (a továbbiakban: ORFK) – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. Tájékoztatom, hogy a bírósági felülvizsgálat iránti keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (1) és (2) bekezdésére, a Pp. 394/B. § (1) bekezdésére tekintettel, a Pp. 397/I. § (1) bekezdése alapján elektronikusan is benyújthatja, azonban a Pp. 397/J § b) pontja értelmében a jogi képviselővel eljáró felek, valamint a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek részére kötelező. Az elektronikus kapcsolattartás módjára vonatkozóan részletes tájékoztatást találhat a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes> menüpontban. A határozat bírósági felülvizsgálta iránti keresetlevél elektronikus előterjesztésre szolgáló űrlap a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes/birosagi-felulvizsgalat> menüpontból tölthető le.

A határozatot kapják:

- 1.) panaszos
- 2.) Független Rendészeti Panasztestület
- 3.) Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4.) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos postai úton terjesztette elő panaszbeadványát, amelyben a vele szemben fogatosított rendőri intézkedést kifogásolta.

A panaszos a panaszában előadta, hogy *-n * órakor a kereszteződésénél rendőri intézkedés alá vonták azt a gépjárművet, amiben utasként utazott. A fentiekben említett útszakaszon a rendőri jelzésre a gépkocsi megállt, majd a rendőrök a vezetőt intézkedés alá vonták. Elkérték az okmányait és megszendzatták. A gépkocsi okmányainak ellenőrzését követően azonban nem engedték tovább a rendőrök a gépkocsit, aminek a vezető ülés mögötti részen utazó panaszos hangot adott. Ezt követően a panaszost is intézkedés alá vonták a rendőrök, felszólították, hogy szálljon ki a kocsiból és igazolja magát, ezután pakolja ki a rendőrautó motorháztetejére a zsebei tartalmát, amelynek a panaszos eleget tett. Ennek ellenére a rendőr „ráförmedt”, hogy miért dobálja a dolgait. A panaszos azt felelte, hogy nem dobál semmit, mire a rendőr arra kérte, hogy forduljon meg és tegye a kezeit a motorháztetőre, amelynek a panaszos eleget tett. Ezt követően a rendőr a panaszos mögé állt, a lábait terpeszállásba többször a belső résztől kifelé megrúgta, amellyel maradandó sérülést okozott. Amikor a panaszos megkérdezte, hogy mi szükség erre, azt a választ kapta, hogy majd ő megmutatja, nem „vidámkodik” majd ezek után a társaival. Ezt követően a panaszos kezeit a rendőrök hátrabilincseltek és a rendőrségi szolgálati gépkocsival a Rendőrkapitányságra előállították. A gépkocsiban a biztonsági öv becsatolásakor könnyökkel fojtogatta a rendőr a panaszost, majd amikor megérkeztek a Rendőrkapitányság épületéhez, a biztonsági öv kikapcsolásakor ismételt fojtogatta és fenyegette a rendőr a panaszost, majd amikor ki akart szállni a kocsiból a ruhájánál fogva kirántották a járműből úgy, hogy a földre esett, amely szintén maradandó sérülést okozott. A rendőr a földön fekvő panaszos nyakára térdelt és az arcába üvöltött, hogy szétveri a fejét. Egy másik rendőr segítette fel a panaszost és kísérte az előállító helyiségbe ahol két órát töltött, majd helyszíni bírságról szóló csekket és az előállításról igazolást átvette. Elmondása szerint csak azért írta alá a dokumentumokat, mivel a rendőr megfenyegette, hogy még sokáig lesz ott, ha nem írja alá.

A Panaszos – panasza szerint – a vele szemben fogatosított rendőri intézkedéssel kapcsolatban az alábbiakat kifogásolta:

- igazoltatást,
- előállítás jogalapját,
- kényszerítő eszköz (bilincs) alkalmazását,
- ruházatátvizsgálást,
- bántalmazást,
- rendőri hangnemet és bánásmódot.

A Panasztestület a lefolytatott vizsgálatában megállapította, hogy a rendőrség kellő jogalap birtokában kezdeményezett intézkedést a panaszossal szemben, így nem sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga. A panaszossal szemben közbiztonsági érdekből fogatosított igazoltatás miatt sem sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga, mivel azt a rendőrség kellő jogalap birtokában fogatosította. A Panasztestület vizsgálata során megállapította, hogy kellő jogszabályi felhatalmazás birtokában korlátozták a panaszos személyi szabadságához fűződő alapvető jogában az előállítás kapcsán. A Panasztestület álláspontja szerint a bilincs használata azonban sértette a panaszos emberi méltóságához való jogát. A ruházatátvizsgálás során, valamint a panaszos sérelmére elkövetett

rendőri bántalmazásra vonatkozó kifogás kapcsán, illetve a rendőri hangnem és bánásmód vizsgálatakor sem volt megállapítható, hogy az emberi méltósághoz való jog sérült-e.

A Panasztestület úgy ítélte meg, hogy az alapjogsérelem elérte a súlyosság azon fokát, amely indokolttá tette a panasz megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően – súlyos alapjogsérelem esetén – a panaszt az országos rendőrfőkapitány bírálja el.

II.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközöket szerezte be:

- a panaszos panaszbeadványa;
- a kapitányságvezető átirata;
- az előállítás végrehajtásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról szóló jelentés és parancsnoki vélemény;
- jelentése;
- jelentése;
- jelentése;
- jelentése;
- jelentése;
- jelentése;
- előállítás idejéről készült igazolás;
- az előállítással kapcsolatos panaszosi nyilatkozatok;
- összefoglaló jelentése.

III.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a panaszos által előterjesztett panaszban megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, egyéb nyilatkozatot, illetőleg bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. Az eljárás során – az intézkedő rendőrök által tett jelentésekben foglalt nyilatkozatokon túl – egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (Pl.: 1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A tényállás teljes körű tisztázása szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak a panaszossal szemben történt intézkedés alább részletezett körülményei, amelyek a II. részben felsorolt bizonyítási eszközök alapján kerültek megállapításra.

A „Jelentés előállítás végrehajtásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról” rendőrségi nyomtatványban foglaltak szerint a rendőrök a fenti napon * órakor * úton haladtak a * irányába a szolgálati gépkocsival, amikor az előttük haladó * forgalmi rendszámú gépjárművet közúti ellenőrzés alá vonták. A jármű vezetője elmondta, hogy ő csak a gépkocsit vezeti, a tulajdonos

a mellette ülő személy. Az intézkedés során a rendőrök közbiztonsági ellenőrzés céljából a gépkocsi utasait is igazolásra szólították fel, amelynek minden utas eleget tett, kivéve a bal oldali hátsó ülésen helyet foglaló panaszost, aki szidalmazni kezdte a rendőröket.

A rendőrök ruházatára és külsejére tett sértő megjegyzéseket. A panaszos az igazolásra történő felszólításnak nem tett eleget, valamint a rendőr azon felszólítására, hogy szálljon ki a kocsiból nem engedelmeskedett. Ekkor a rendőrök a „Törvény nevében!” szavak előrebocsátásával ismételten felszólították, hogy szálljon ki a kocsiból, illetve annak elmaradása esetén előállítását helyezték kilátásba.

Ezt követően a panaszos kiszállt ugyan a kocsiból, de a személyi igazolványát nem adta át. A rendőrök közölték, hogy ruházat átvizsgálást fognak foganatosítani, illetve felszólították, hogy a zsebeinek tartalmát helyezze a szolgálati gépkocsi motorháztetejére, amelynek úgy tett eleget, hogy kb. egy méter távolságból a kocsi elejére a nála lévő tárgyakat dobálni kezdte, illetve trágár szavakat használva kiabált ismételten.

A rendőrök próbálták a panaszost megnyugtatni, illetve felszólították, hogy a kölcsönös tiszteletet adják meg egymásnak.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, ezért közölték vele, hogy szabálysértés miatt elő fogják állítani a Rendőrkapitányságra. A panaszos ezt nem vette tudomásul, ezért közölte vele a rendőr, hogy meg fogja bilincselni.

A panaszos az intézkedésnek ellenszegült oly módon, hogy amikor a rendőr megfogta a kezét, hogy ne álljon hátrébb és azért, hogy meg tudja bilincselni, akkor a kezét elrántotta.

A rendőrök ezt követően a tanult módon (az egyik rendőr a jobb kezével a panaszos bal karját megfogta és hátra helyzetbe feszítette, míg a másik rendőr a panaszos jobb karját feszítette hátra helyzetbe) a szolgálati gépkocsi motorháztetejére hassal előre döntve, meg akarták bilincselni, azonban a panaszos ekkor már aktívan is ellenállt, ezért a lábait a gépkocsihoz támasztották. A panaszos trágár szavakat kiabálva végig ellenállt. Ekkor a helyszínre érkezett még egy járőr páros az intézkedés eredményes befejezésének biztosítása céljából.

Ekkor a gépkocsi utasai is kiszálltak a járműből és elmondták, hogy a társuk erősen ittas állapotban van, és ezért viselkedik így.

A gépkocsi utasaival az okmányaik ellenőrzését követően a rendőrök az intézkedést befejezték és a helyszínt elhagyhatták. A panaszost a Rendőrkapitányságra előállították. Az előállító helyiségbe történő befogadás közben végig szidalmazta a rendőröket, majd jelezte, hogy a mosdót használni szeretné, amely miatt az egyik rendőr kísérte. (A panaszos ittasságát és az ebből következően az állapotát tükrözi, hogy a következő mosdóhasználat esetében már nem ért ki, így erre a célra az előállítót használta.)

Az elkövetett szabálysértések miatt a panaszost a rendőrök helyszíni bírsággal sújtották, amelyet elfogadott és az erről szóló dokumentációt átvett, majd az előállítóból az igazolás átvételét követően elbocsátották.

V.

Az eljárás során először azt vizsgáltam meg, hogy mely panaszosi sérelmek vizsgálatára rendelkezem hatáskörrel.

1. Bántalmazás

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint ezen eljárásban azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálatára rendelkezem hatáskörrel, amelyek az Rtv. IV., V., VI. fejezetek alkalmazásával összefüggésben merülnek fel.

Ennek megfelelően:

- a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség),
 - a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat- csomagjármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés, etc.)
 - kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás, etc.), tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A panaszos állítása szerint az intézkedő rendőrök az előállítás során bántalmazták. A ruházat átvizsgáláskor az egyik rendőr több alkalommal a lábszárába rúgott. Hátrabilincsel kézzel ültették be a szolgálati gépkocsiba, amelynek során a biztonsági öv becsatolása közben az egyik rendőr könyökkel fojtogatta a panaszost. A Rendőrkapitányság épületéhez érve a biztonsági öv kicsatolásakor újra fojtogatni kezdték, és amikor ki akart szállni a kocsiból és az egyik lába már kint volt, akkor a ruhájánál fogva kirántották a járműből a földre. Ekkor térdre esett és ott keletkezett sérülése. Miközben a földön feküdt a rendőr a nyakába térdelt és ököllel fenyegette és az arcába üvöltött. A panaszos a sérüléseiről három fényképet csatolt be a panaszához.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. §-a szerint *„Kizárólag az ügyészség végzi a nyomozást a következő bűncselekmények miatt:*

a) a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény, továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és a kormányzati szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott pénzügyi nyomozó által elkövetett bármilyen bűncselekmény, ”

A fentiekben kifejtettekre tekintettel megállapítható, hogy rendőri intézkedés során történt bántalmazás vizsgálata ezen eljárásnak nem tárgya, annak vizsgálatára a nyomozó ügyészség rendelkezik hatáskörrel.

A panaszt hatáskör hiányában nem vizsgáltam.

VI.

A panaszban megfogalmazott sérelmek vonatkozásában az alábbiakat állapítottam meg.

1. Igazoltatás

Az Rtv. 29. § (1) bekezdés szerint *„A rendőr a feladata ellátása során*

a) igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani,

b) az igazoltatott személyt lakcímének, tartózkodási helyének - az igazoltatott választása szerint - a lakcímet igazoló hatósági igazolvánnyal vagy más alkalmas dokumentummal történő igazolására, vagy a lakcímre, tartózkodási helyre vonatkozó nyilatkozattételre kérheti fel.

(2) *Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot - a személyazonosító igazolványon túl - minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott*

kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.”

Az Rtv. 44. § (1) bekezdés szerint *„A rendőr az e törvényben és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során*

b) a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen - a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.

d) a járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését - a külön jogszabályban meghatározottak szerint - a helyszínen elveheti;”

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011.(IX.22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 25. § (1) bekezdés értelmében *„Az igazoltatás során a rendőr elkéri az igazoltatott személyazonosító igazolványát vagy egyéb, a személyazonosságot hitelt érdemlően igazoló okmányát. Ha az okmány valódisága vagy az igazoltatott személyazonossága kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel, felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja. Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési nyilvántartási rendszerben, valamint - szükség szerint - a személyi adat- és lakcím nyilvántartásban vagy az okmány-nyilvántartásban.”*

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök az intézkedés során őt is, mint utast igazoltatták.

A „Jelentés előállítás végrehatásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról” rendőrségi nyomtatványban foglaltak szerint a rendőrök a fenti napon * órakor a * irányába a szolgálati gépkocsival, amikor az előttük haladó * forgalmi rendszámú gépjárművet közúti ellenőrzés alá vonták. A jármű vezetője elmondta, hogy ő csak a gépkocsit vezeti, a tulajdonos a mellette ülő személy. Az intézkedés során a rendőrök közbiztonsági ellenőrzés céljából a gépkocsi utasait is igazolásra szólították fel, amelynek minden utas eleget tett, kivéve a bal oldali hátsó ülésen helyet foglaló panaszos, aki szidalmazni kezdte a rendőröket.

A rendőrök ruházatára és külsejére sértő megjegyzéseket tett, A rendőrök felszólították ismételt, hogy adja át a személyi igazolványát, azonban a panaszos ennek továbbra sem tett eleget, folytatta kulturálatlan magatartását.

A rendőrök az Rtv. 44. §-a alapján megfelelő felhatalmazás birtokában kezdeményeztek intézkedést a panaszossal szemben, mivel a hivatkozott jogszabályi rendelkezésekből kitűnik, hogy a rendőr jogosult valamennyi, a közlekedésben résztvevő járművet közúti ellenőrzés alá vonni és ezen közlekedésrendészeti intézkedés során ellenőrizheti mind a közlekedési rendszabályok megtartását, mind pedig a jármű közlekedésbiztonsági állapotát. Ez az intézkedési jog a rendőrséget minden esetben – tehát akkor is, ha egyébként jogsértésre utaló körülményt nem tapasztal – megilleti.

Fentiek alapján a panaszossal szemben fogantatosított rendőri igazoltatás törvényes, jogszerű, szakszerű és indokolt volt.

A panasz a fentiekre tekintettel alaptalan.

2. Az előállítás jogalapja

Az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) és f) pontja alapján „A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,

a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;

f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani.”

Az Rtv. 19. § (1) bekezdés alapján „A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 216. § (1) bekezdés szerint „Aki a rendvédelmi szerv vagy a vámszerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, szabálysértést követ el.”

A panaszos a beadványában sérelmezte, hogy a rendőrök előállították a Rendőrkapitányságra.

A rendőri jelentésekben foglaltak egybehangzóan tartalmazták, hogy a közlekedésrendészeti intézkedés során közbiztonsági érdekből foganatosított igazoltatás alkalmával a panaszos ittas állapotban volt, mindvégig ellenszegült a rendőri intézkedésnek, a többszöri felszólításnak sem tett eleget. Nem adta át a személyi igazolványát, illetve trágár szavakkal illette a rendőröket, kiabált velük. A rendőrök többszöri, célzott, az intézkedés alatt a panaszostól a rendőrök által elvárt magatartást megfogalmazó felszólításnak nem volt hajlandó engedelmeskedni, valamint nem hagyta abba a kiabálást és a rendőrök sértegetését sem, annak ellenére, hogy a rendőrök felhívták a figyelmét a tisztelet kölcsönös megadására.

A panaszos az igazolásra történő felszólításnak nem tett eleget, valamint a rendőr azon felszólítására, hogy szálljon ki a kocsiból nem engedelmeskedett. Ekkor a rendőrök a „Törvény nevében!” szavak előrebocsátásával ismételt felszólították, hogy szálljon ki a kocsiból, illetve annak elmaradása esetén előállítását helyezték kilátásba.

Ezt követően a panaszos kiszállt ugyan a kocsiból, de a személyi igazolványát nem adta át. Ezzel a magatartásával a panaszos a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését valósította meg.

A fentiek alapján a rendőrök jogszerűen és szakszerűen jártak el akkor, amikor a panaszost előállították.

Megállapítható, hogy a panasz e tekintetben is alaptalan.

3. Kényszerítő eszköz (bilincs) alkalmazása

Az Rtv. 15. § (1) bekezdés szerint „A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”

Az Rtv. 16. § (1) bekezdés alapján „A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.”

Az Rtv. 47. §-a értelmében „A rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.”

Az Rtv. 48. §-a alapján „A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy

- c) szökésének megakadályozására,
- d) ellenszegülésének megtörésére.

A Szolgálati Szabályzat 39. § (1) bekezdése szerint „Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

(2) Az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

- a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat,
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni,
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrre, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

(3) A kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.”

Az Rtv. 41. § (4) bekezdése értelmében „A bilincselés módjai:

- b) kezek előre vagy hátra bilincselése,
- (6) A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy
 - a) a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha
 - aa) a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől.”,

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök az előállítás során megbilincseltek.

A „Jelentés előállítás végrehatásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról” rendőrségi nyomtatványban foglaltak szerint, a panaszos az igazolásra történő felszólításnak nem tett eleget, valamint a rendőr azon felszólítására, hogy szálljon ki a kocsiból nem engedelmeskedett. Ekkor a rendőrök a „Törvény nevében!” szavak előrebocsátásával ismételt felszólították, hogy szálljon ki a kocsiból, illetve annak elmaradása esetén előállítását helyezték kilátásba.

Ezt követően a panaszos kiszállt ugyan a kocsiból, de a személyi igazolványát nem adta át. Mindeközben trágár szavakkal illette a rendőröket, akik próbálták a panaszost megnyugtatni, illetve felszólították, hogy a kölcsönös tiszteletet adják meg egymásnak.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, ezért közölték vele, hogy szabálysértés miatt elő fogják állítani a Rendőrkapitányságra. A panaszos ezt nem vette tudomásul, ezért közölte vele a rendőr, hogy meg fogja bilincselni. A panaszos az intézkedésnek ellenszegült oly módon, hogy amikor a rendőr megfogta a kezét, hogy ne álljon hátrébb és azért, hogy meg tudja bilincselni, akkor a kezét elrántotta. A rendőrök a tanult módon (az egyik rendőr a jobb kezével a panaszos bal karját megfogta és hátra helyzetbe feszítette, míg a másik rendőr a panaszos jobb karját feszítette hátra helyzetbe) a szolgálati gépkocsi motorháztetejére hassal előre döntve, meg akarták bilincselni, azonban a panaszos ekkor már aktívan is ellenállt, ezért a lábait a gépkocsihoz támasztották.

A bilincs jogszerűségének megítélése szempontjából szükséges állást foglalni annak arányossága kérdésében. Ehhez elengedhetetlen elvi szinten tisztázni, hogy a testi kényszer és a bilincs arányossági szempontból hogy viszonyítható egymáshoz.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyakor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következessenek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvédőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszabályi intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszerrel kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszerrel a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrányokozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ban foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A konkrét intézkedési szituációra vetítve a fenti általános következtetést az alábbiakat állapítottam meg.

A rendőri szerv vezető-helyettesének szakmai állásfoglalása az alábbiakat tartalmazza. Jelen esetben a panaszos passzív – intézkedéssel szembeni – ellenállása vezetett oda, hogy a rendőrök az előállítás mellett döntöttek. Az előállítást követően készített rendőri jelentés rögzíti, hogy a szabálysértés miatti előállításra, majd a bilincselésre vonatkozó többszöri felszólítás eredménytelen maradt.

A rendőri jelentés azt is tartalmazza, hogy „megfogtam a kezét, hogy ne álljon hátrébb”. Ez egyértelművé teszi, a rendőr felismerte azt, hogy panaszos kereste a lehetőségét, vagy már el is kezdett hátrálni a rendőr előtt, hiszen nyilvánvalóvá vált számára, hogy amit közöltek vele azt komolyan is gondolták. A rendőr megfogta panaszos kezét, aki azt hátrarántva kiszabadult a fogásból. Ezt követően kerül sor a nagyobb intenzitású testi kényszerre.

Az intézkedés során a rendőrnek olyan fokú kényszerrel kell alkalmaznia, amely megfelelő biztonságot nyújt az intézkedés további részében is. Az intézkedő rendőrökkel szembeni elvárás, hogy az eljárás alá vont személy esetleges magatartására vonatkozóan következtetéseket vonjon le és azokat az intézkedés eredményessége érdekében használja is fel.

Megállapítható, hogy a szemmel láthatóan ittas állapotban lévő panaszos nem kívánta magát a rendőri intézkedésnek alávetni, annak verbálisan (passzívan), majd aktívan is ellenállt. Azt, hogy a panaszos a többszöri felszólításra (ruházatátvizsgálás idejére) időlegesen együttműködővé vált, nem zárta ki sőt, – az ittas személyekre jellemző, a helyszínen is tapasztalt hangulatváltozás – magába hordozta annak lehetőségét, hogy magatartásán változtathat, és megpróbálhatja megghiúsítani a rendőri intézkedés eredményes befejezését. A rendőrök az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegték meg, intézkedésük az Rtv. 48. § d) és c) pontja alapján a bilincs alkalmazása tekintetében jogszerű és arányos volt.

A panasz a fentiek alapján alaptalan.

4. Ruházatátvizsgálás

Az Rtv. 17. § (1) bekezdés szerint „A rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.”

Az Rtv. 29. § (6) bekezdés alapján „*A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.*”

Az Rtv. 31. § (1) bekezdés értelmében „*Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.*”

A panaszos állítása szerint az egyik rendőr felszólította, hogy szálljon ki a kocsiból, amit a panaszos teljesített is, és átadta az igazolványát. Ezt követően a rendőr felszólította, hogy a zsebei tartalmát tegye a rendőrautó motorháztetejére. Állítása szerint a tárgyakat nem dobta, csupán a rendőri felszólításnak tett eleget.

A „Jelentés előállítás végrehatásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról” rendőrségi nyomtatványban foglaltak szerint, amikor a panaszos kiszállt az intézkedés alá vont gépkocsiból, a rendőrök közölték vele, hogy ruházat átvizsgálást fognak foganatosítani, illetve felszólították, hogy a zsebeinek tartalmát helyezze a szolgálati gépkocsi motorháztetejére. A panaszos ennek úgy tett eleget, hogy kb. egy méter távolságból a kocsi elejére a nála lévő tárgyakat dobálni kezdte, illetve trágár szavakat használva kiabált a rendőrökre ismételt.

A rendőri jelentés szerint az intézkedés során a panaszos nem volt hajlandó a személyi igazolványát átadni, ezért a gépjárműből történő kiszállását követően ruházat átvizsgálást hajtottak végre a rendőrök végre. Az intézkedés foganatosítása során kiabált, flegmán viselkedett, valamint 1-2 méteres távolságból dobálni kezdte a ruházatából elővett dolgait a rendőrautó motorháztetejére.

A panasz vizsgálatakor a rendőri jelentést, mint közokiratot fogadtam el, így a panasz e tekintetben is alaptalan.

5. Rendőri hangnem és bánásmód

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint „*A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.*”

A Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódex 1. pontjának második része alapján „*Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.*”

Az 5. pont szerint: „*A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.*”

A 7. pont utolsó mondata szerint: „*Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.*”

A panaszos sérelmezte a rendőrök hangnemét, mivel az egyik rendőr a ruházat átvizsgálás során ráförmedt, A panaszos elmondása szerint az előállítás során az egyik rendőr miközben kirángatta őt a kocsiból a Rendőrkapitányság épületénél, földre lökte és a földön a nyakába térdelve fenyegette, hogy szétveri a fejét. A panaszos állítása szerint ugyanez a rendőr

azt mondta neki, hogyha nem írja alá az előállításával kapcsolatos papírokat, akkor „sokáig lesz még ott.”

A rendőri jelentések egybehangzóak a tekintetben, hogy a rendőrök az intézkedés során mindvégig nyugodt, kulturált hangnemben kommunikáltak a panaszossal annak ellenére, hogy ő kiabált végig. A rendőrök az előállítással kapcsolatos dokumentáció aláírásánál sem fenyegették meg a panaszost, hiszen önként írta alá azokat. Az intézkedés befejezésekor az a kijelentés is elhangzott a panaszos részéről, hogy „pörögjünk, mert a barátaim várnak a Hungiban.”

A rendőr jelentésében foglaltak szerint a kollégáik megkezdett és az eredményes befejezés érdekében kért intézkedéshez kiérkezve azt látták, hogy egy férfi megbilincselve a szolgálati gépkocsiban ült, és két másik férfival szemben intézkedtek a rendőrök. Mind a három férfi ittas volt, azonban a gépkocsiban ülő megbilincselte férfi olyan mértékben volt ittas, hogy üvöltözött és fenyegetőzött, hogy szolgálaton kívül megkeresi azt a rendőrt és elveri, aki megbilincselte.

Az intézkedő rendőröktől – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaitól – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. A rendőrökre, mint a közhatalom képviselőire különös súllyal nehezedik az emberi méltóság, és az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége, ezért minden körülmények között elvárható a tisztességes, az általa képviselt közfeladat mértékéhez méltó, a másik személy emberi méltóságát mindenkor szem előtt tartó viselkedés és hangnem.

A panasz vizsgálatakor a rendőri jelentést, mint közokiratot fogadtam el, így a panasz e tekintetben is alaptalan.

VII.

Az Rtv. 93/A. § (7) bekezdés második mondata alapján:

„Ha az országos rendőrfőkapitány, valamint a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója, illetve a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója határozatban eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni.”

1. A Panasztestület álláspontja szerint a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés sértette a panaszos emberi méltósághoz való jogát.

A Panasztestület arra a következtetésre jutott, hogy a rendőrség nem tartotta be a kényszerítő eszközökkel szemben támasztott fokozatosság elvét. A rendőröknek először testi kényszert kellett volna alkalmazni, majd ha az nem vezet eredményre, akkor bilincselni. Állásfoglalásuk szerint a szökésre való hivatkozás sem helytálló, mivel a rendőri jelentések nem tartalmazzak olyan konkrét magatartást, ami arra utalt volna, hogy a panaszos szökni akar. A Panasztestület azonban az ellenszegülésre sem talált megfelelő okot, ezért megítélése szerint a rendőrség „mintegy automatizmusként” alkalmazta a bilincset.

A Panasztestület állásfoglalásával az alábbiak alapján nem értek egyet.

A „Jelentés előállítás végrehatásáról/kényszerítőeszköz alkalmazásáról” rendőrségi nyomtatványban foglaltak szerint, a panaszos az igazolásra történő felszólításnak nem tett

eleget, valamint a rendőr azon felszólítására, hogy szálljon ki a kocsiból nem engedelmeskedett. Ekkor a rendőrök a „Törvény nevében!” szavak előrebocsátásával ismételten felszólították, hogy szálljon ki a kocsiból, illetve annak elmaradása esetén előállítását helyezték kilátásba.

Ezt követően a panaszos kiszállt ugyan a kocsiból, de a személyi igazolványát nem adta át. Mindeközben trágár szavakkal illette a rendőröket, akik próbálták a panaszost megnyugtatni, illetve felszólították, hogy a kölcsönös tiszteletet adják meg egymásnak.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendőrök többszöri felszólításának sem tett eleget, ezért közölték vele, hogy szabálysértés miatt elő fogják állítani a Rendőrkapitányságra. A panaszos ezt nem vette tudomásul, ezért közölte vele a rendőr, hogy meg fogja bilincselni. A panaszos az intézkedésnek ellenszegült oly módon, hogy amikor a rendőr megfogta a kezét, hogy ne álljon hátrébb és azért, hogy meg tudja bilincselni, akkor a kezét elrántotta. A rendőrök a tanult módon (az egyik rendőr a jobb kezével a panaszos bal karját megfogta és hátra helyzetbe feszítette, míg a másik rendőr a panaszos jobb karját feszítette hátra helyzetbe) a szolgálati gépkocsi motorháztetejére hassal előre döntve, meg akarták bilincselni, azonban a panaszos ekkor már aktívan is ellenállt, ezért a lábait a gépkocsihoz támasztották.

A bilincs jogszerűségének megítélése szempontjából szükséges állást foglalni annak arányossága kérdésében. Ehhez elengedhetetlen elvi szinten tisztázni, hogy a testi kényszer és a bilincs arányossági szempontból hogy viszonyítható egymáshoz.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyakor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következheszenek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erőfelfejtással jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvédőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erőfelfejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről

(szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszerrel a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrányokozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A konkrét intézkedési szituációra vetítve a fenti általános következtetést az alábbiakat állapítottam meg.

A rendőri szerv vezető-helyettesének szakmai állásfoglalása az alábbiakat tartalmazza. Jelen esetben a panaszos passzív – intézkedéssel szembeni – ellenállása vezetett oda, hogy a rendőrök az előállítás mellett döntöttek. Az előállítást követően készített rendőri jelentés rögzíti, hogy a szabálysértés miatti előállításra, majd a bilincselésre vonatkozó többszöri felszólítás eredménytelen maradt.

A rendőri jelentés azt is tartalmazza, hogy „megfogtam a kezét, hogy ne álljon hátrébb”. Ez egyértelművé teszi, a rendőr felismerte azt, hogy panaszos kereste a lehetőségét, vagy már el is kezdett hátrálni a rendőr elől, hiszen nyilvánvalóvá vált számára, hogy amit közöltek vele azt komolyan is gondolták. A rendőr megfogta panaszos kezét, aki azt hátra rántva kiszabadult a fogásból. Ezt követően kerül sor a nagyobb intenzitású testi kényszerre.

Az intézkedés során a rendőrnek olyan fokú kényszerrel kell alkalmaznia, amely megfelelő biztonságot nyújt az intézkedés további részében is. Az intézkedő rendőrökkel szembeni elvárás, hogy az eljárás alá vont személy esetleges magatartására vonatkozóan következtetéseket vonjon le és azokat az intézkedés eredményessége érdekében használja is fel.

Megállapítható, hogy a szemmel láthatóan ittas állapotban lévő panaszos nem kívánta magát a rendőri intézkedésnek alávetni, annak verbálisan (passzívan), majd aktívan is ellenállt. Azt, hogy a panaszos a többszöri felszólításra (ruházatátvizsgálás idejére) időlegesen együttműködővé vált, nem zárta ki sőt, – az ittas személyekre jellemző, a helyszínen is tapasztalt hangulatváltozás – magába hordozta annak lehetőségét, hogy magatartásán változtathat, és megpróbálhatja megghiúsítani a rendőri intézkedés eredményes befejezését. A rendőrök az Rtv. 15. §-ban foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegték meg, intézkedésük az Rtv. 48. § d) és c) pontja alapján a bilincs alkalmazása tekintetében jogszerű és arányos volt.

Fentiek alapján a panaszossal szemben fogatosított bilincselés törvényes, jogszerű és szakszerű volt, ezért a Panasztestülettel nem értek egyet.

VIII.

A Panasztestület az állásfoglalása elkészítése során a panaszos előállításának arányosságát és idejét is megvizsgálta.

Tekintettel arra, hogy a panaszos ezt a kérdéskört nem sérelmezte a beadványában, csupán tényként állapította meg, ezért azt – figyelemmel a Ket. 35. § (1) bekezdésére – érdemben nem vizsgáltam. Továbbá a Fővárosi Törvényszék már korábbi – 20.K.31.855/2011/8. számú – ítéletében kimondta, hogy „A bíróság e körben jegyzi meg, hogy az alperesi határozat kizárólag a felperes panaszában foglaltakra kell, hogy reagáljon függetlenül attól, hogy a Független Rendészeti Panasztestület esetlegesen a felperes panaszát meghaladóan más jellegű jogkérdésekben is állást foglal.”.

A Kúria Kfv.III.37.807/2013/4. számú ítélete a fentieket alátámasztja, amely szerint „(...) A FRP-nek az előállítás időtartamára vonatkozó megállapításra nézve rögzítette, hogy e körben a felperes nem terjesztett elő panaszt, ezért annak jogszerűségéről nem kellett döntenie.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

Döntésem az alábbi jogszabályokon alapul:

- A polgári perrendtartásról szóló 1952. törvény 195. § (1) bekezdése, 330. § (2) bekezdése;
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 29. § (1) bekezdése, 50. § (1) bekezdése, 51. § (2) bekezdés II. fordulata, a 100. § (1) bekezdés e) pontja, a 109. § (1) bekezdés a) pontja, a 10. § (1) bekezdése, a 60 § (1) bekezdése;
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 2. § (1) bekezdése, 29. § (1) bekezdés a) és b) pontjai, (2) és (6) bekezdései, 44. § (1) bekezdés b) és d) pontjai, 31. § (1) bekezdése, 33. § (2) bekezdés a) és f) pontjai, 19. § (1) bekezdése, 15. § (1) és (2) bekezdései, 16. § (1) bekezdés, 48. § c) és d) pontjai, 41. § (4) bekezdés b) pontja, (6) bekezdés a) pontja és aa) alpontja, 17. § (1) és (2) bekezdései.
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet 25. § (1) bekezdése, 39. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), b) és c) pontjai, (3) bekezdés a) és B9 pontja.
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 216. § (1) bekezdés.
- Az Etikai Kódex 1, 5 és 7 pontja.
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 29. § a) pontja.

Budapest, 2017. február 13.

Tisztelettel:

Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány

